

Landmanden som vandforvalter – flere problemer eller nye forretningsmuligheder

v/ Irene Wiborg, SEGES

Debatmøde i Landbrugsforum den 29. september 2018

Er landmænd vanskelige?

- Måske når det gælder vand ...

Danmark drukner i vand fra oven - og fra neden

Jyllandsposten 8/1-2018

Man bør overveje at lave åerne større og dybere, så de kan flytte mere vand, mener professor. Naturfredningsforening tror ikke, man kan grave ud af problemet.

LARS FROM
lars.from@jp.dk

Alt, alt for meget vand efterlader en regning på milliarder

Jyllandsposten 9/1-2018

Vandet ødelægger landmændenes marker: - Det er helt tosset

Tveast.dk, d. 13. januar 2018

SEGES

Opråb: Lodsejere sejler væk i åvand

AF: PIA PAGAARD M. MADSEN , PIMA@AMTSAVISEN.DK
Publiceret 20. september 2017 kl. 08:32

Viborg Stifts Folkeblad d. 20. september 2017

Skals Å, 90 cm over normal vandstand

TV MIDTVEST d. 19. september 2017,
nyhedsudsendelse kl. 19:30

FRIDAG DEN 14. SEPTEMBER 2018

Effektivitet i landbrug

3

De første minivådrområder bliver snart en realitet

disse uger går de første landmænd i gang med at etablere de første minivådrområder, som samlet inden 2021 skal have sænket kvælstofudledningen med 900 tons årligt. En af dem, der går i gang, er Knud Vind Knudsen fra Vamdrup.

VANDMILJØ

AF LASSE JEG PEDERSEN

■ Frem mod 2021 skal de danske landmænd lave såkaldte kollektive virkemidler. Minivådrområderne er her et af de centrale virkemidler. De skal sænke såvel kvælstofudledningen som reduktion på 900 tons kvælstof inden 2021.

Frem til februar i år kunne landmænd over hele landet for første gang søge om tilskud til at etablere dem, og flere af projekterne er nu så langt fremme, at gravearbejde (dåse uger går i gang).

En af dem, der går i gang i Knud Vind Knudsen fra Vamdrup. Landbrugsstyrelsen har givet ham tilskud om at betale den cirka 1 millioner kroner, som der koster at etablere et minivådrområde. En af hans marker vil dermed om kort tid være udsædet, så der nu i stedet vil være vandløb, søer- og plantager og marker af fugleliv.

Selve minivådrområdet bliver på 1,7 hektar og med udsædselsarealer udgør det 3 hektar. Et set stort projekt, hvor der det dybeste sted skal graves ned til 1,3 meters dybde og fyldes 19.000 kubikmeter jord.

Naboer er ellevilde

Økonomi og herlighedsværdier har været afgørende for Knud Vind Knudsen beslutning om at gå i gang. Der fortæller han i et rydderhus, som Effektivt Landbrug har modtaget fra Søren, der står for den oplysningsindsats, der er tilknyttet tilskudsordningen, ligesom Søren selv graver skidning til de landmænd, der er interesseret i at lave minivådrområder.

Kornpriserne er lave, og det er der ingen tvivl om, at de fortsætter med at være. Nu får jeg en kompensation på 4.700 kroner pr. hektar i 10 år plus grundbetaling. Det er mere sikkert end kornpriserne, siger Knud Vind Knudsen, der fortæller:

Der vil komme, at vores gårdens ligger midt i landsbyen, så tilmed vil det ikke blive en rigtig produktionsgård. Her tilhørende ligger vovt at få en slægt som her bliver både min kone og mig. Og naboerne er

ellevilde. Der er mange, der går ud på markvejene eller latter bande i områder. Jeg tænker, jeg vil stå en til hen til minivådrområdet, så folk kan ryde der.

Han fortæller, at det var hans oplysningskonsulent, Aksel Ravn, der også er planeringskonsulent i KIL, der først foreslog ham, at etablere et minivådrområde.

Fordi afviste han, men kom så i tanke om, at det kunne ligger på en lille træls mark. Den mark viste sig dog at være for lille, så minivådrområdet kom til at ligge på nabomarken, som stod over for noget dørarbejde. Fra Aksel Ravn lyder det, at det er håbet, at det første område er etableret, så vil flere landmænd kunne komme ind og se, hvad det gentagelse er for noget.

Opfordrer til at kontakte oplysningskonsulenter

Fra Simon Rosenblad Bjørholm fra Seges, som har ansvaret for Oplandskonsulent-ordningen, lyder det da også en klar opfordring til landmænd om at overveje at etablere et minivådrområde.

»Hvis du som landmand har et areal eller et område, som kunne være oplagt, så kontakt din lokale oplysningskonsulent, som du finder på www.oplysningskonsulenterne.dk. De kan give dig med at se på dine konkrete ideer og muligheder, og det er helt uforpligtende, lyder det.

Simon Rosenblad Bjørholm siger også, at det er muligt på landmand, at se, om der er steder på jens arealer, hvor der kunne være tilskudsindløb.

Det betyder at af finde steder, der er store, sammenhængende dræningsystemer, som afvander store arealer. Hvis der for eksempel er et dræningsrør på 50 hektar, så skal der etableres dræningsrør for næste år bliver der på en halv hektar for næste år bliver det tilskud - hvis området vil et mærke er udsægt til tilskud.

I år går 18 landmænd om tilskud til at etablere minivådrområder. Ansigelsesperioden for næste år åbner 1. februar. Ilden vil minivådrområderne tæller de kollektive virkemidler også viderområder og privat skovrydning.

- Kornpriserne er lave, og det er jeg overbevist om, at de fortsætter med at være. Nu får jeg en kompensation på 4.700 kroner pr. hektar i 10 år plus grundbetaling. Det er mere sikkert end kornpriserne

KNUD VIND KNUDSEN

■ Oplandskonsulent Aksel Ravn og landmand Knud Vind Knudsen fra Vamdrup inspicere det område, hvor der meget snart skal etableres et minivådrområde. Foto: Seges

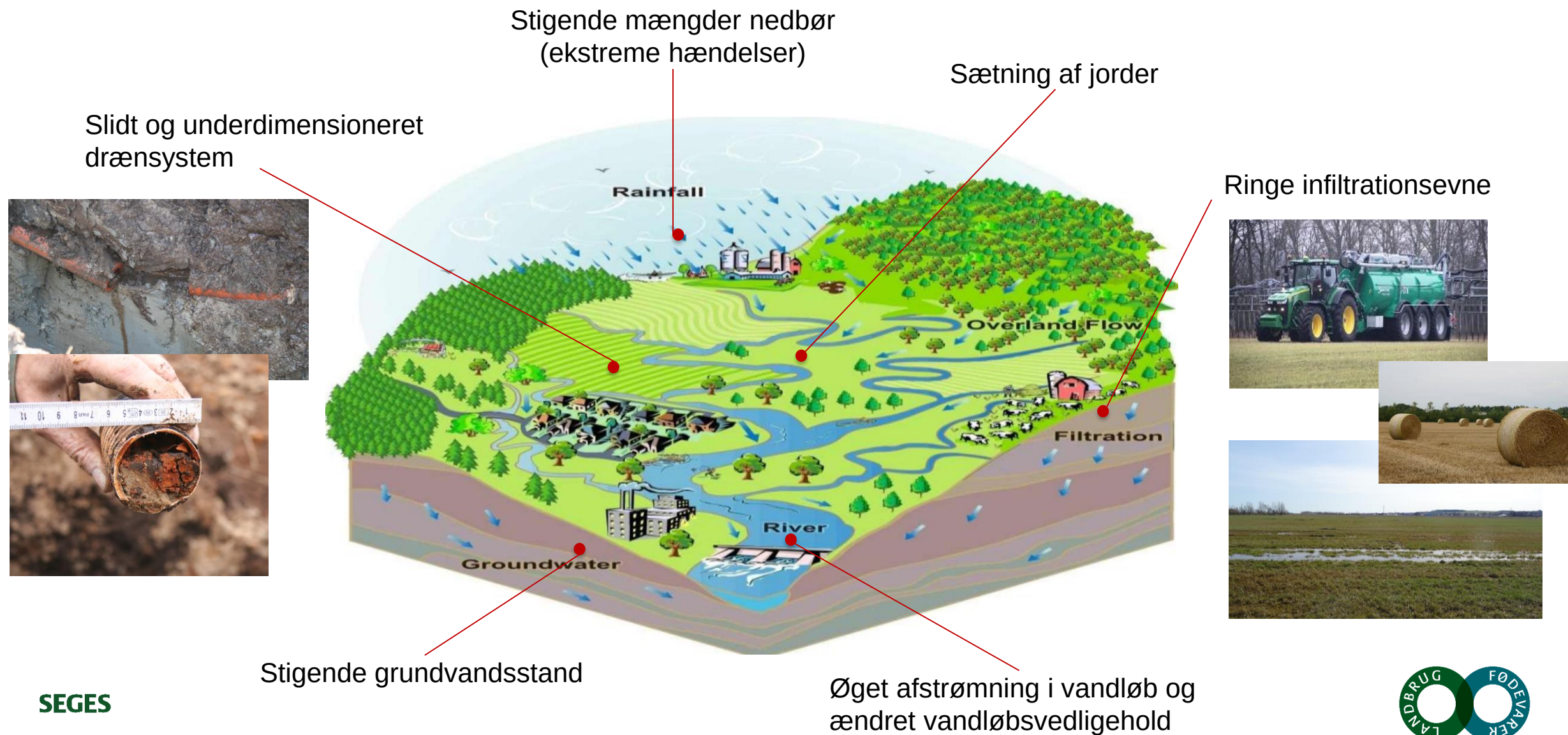
Samlet set skal de kollektive virkemidler bidrage med en kvælstofreduktion på 2.400 tons årligt i 2021.

info@oplysningskonsulenterne.dk
tel: 22 47 47 47

Råd fra oplandskonsulenterne

- Der er afsluttede møder til gratis rådgivning til den eller de lodjere, der skal lægge jord til udførelse af projektet og ansøge om økonomisk støtte. Det sker gennem lokale oplandskonsulenter, som er konsulenter, der har viden om landbrug, miljø, natur og en særlig viden om vand i landskabet. Konsulenterne er ansat for offentlige møder gennem Seges og har som regel de lokale oplandsrådgivningskonkurrencer.

Landbruget har stigende udfordringer med vand

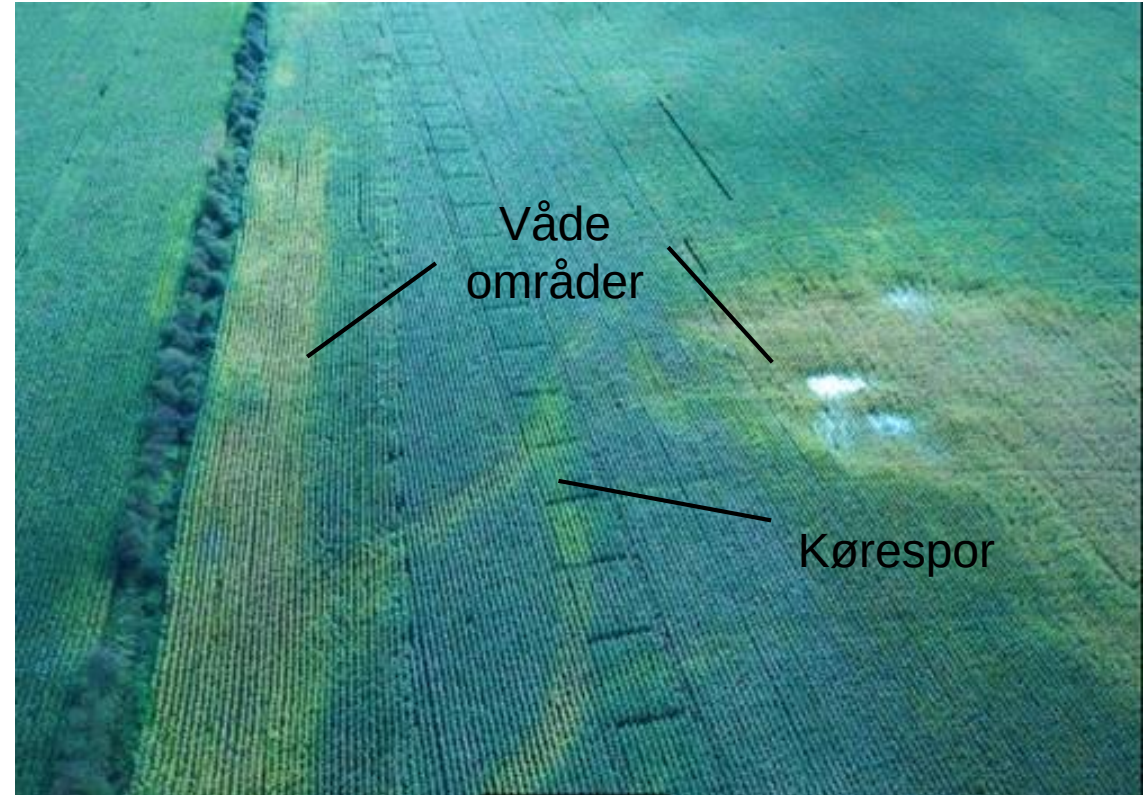

Vand på marken giver problemer

- Rettidighed i markoperationer udfordres
- Jordens bæreevne reduceres
- Risikoen for at jorden komprimeres øges.
- Skader kan være mere eller mindre permanente

Foto: Stinna Susgaard Filsø, SEGES

Kørsel udenom de våde områder forringer jorden og afgrøden rundt omkring.

Dronefoto af Morten Steg, LandboSyd

Vand på marken giver problemer

→ Lavere udbytte = mindre fortjeneste

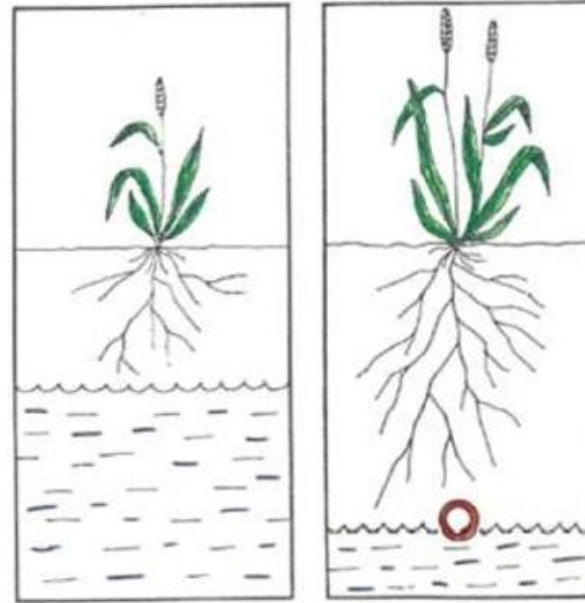
Tabel 1: Relative høstudbytter som funktion af dybde til grundvandsspejlet i vækstsæsonen. Undersøgelsen foretaget på lerjord. Kilde: Williamson & Kriz, 1970.

	Grundvandsspejlets dybde, cm						
	30	40-50	60	75	80-90	100	150
Afgrøde	----- udbytte, % -----						
Hvede	-	58	77	89	95	-	100
Byg	-	58	80	89	95	-	100
Havre	-	49	74	85	95	-	100

Et 20% udbyttetab svarer til et økonomisk tab på ca. 1800 kr/ha
(afh. af aktuelle kornpris)

Vand på marken giver problemer

- Lavere jordtemperatur og langsommere opvarmning
- Mindre roddybde
- Begrænset rodudvikling
- Faldende næringsstofoptagelse
- Øget udvaskning
- Øget ukrudtstryk pga. mindre konkurrenceevne

Olesen, 1982

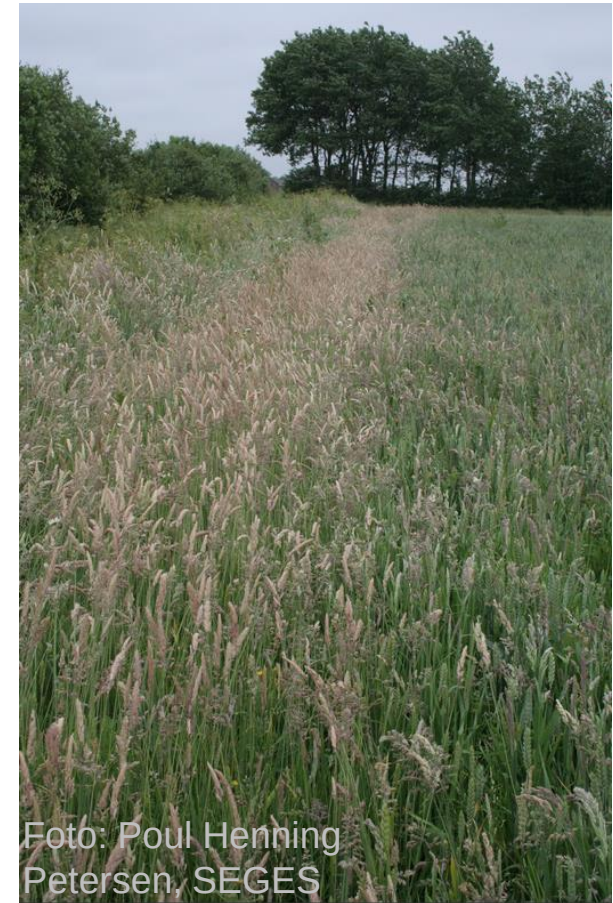

Foto: Poul Henning Petersen, SEGES

Foto: Stinna Susgaard Filsø, SEGES

SEGES arbejder på at afhjælpe landmændene med vandproblemerne

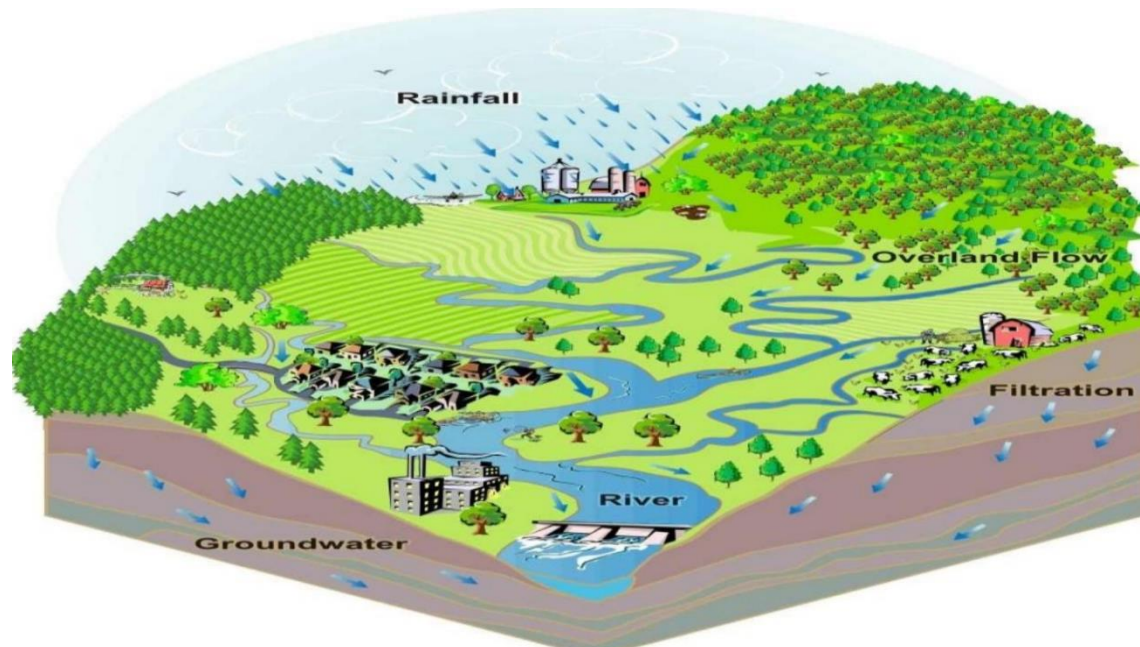
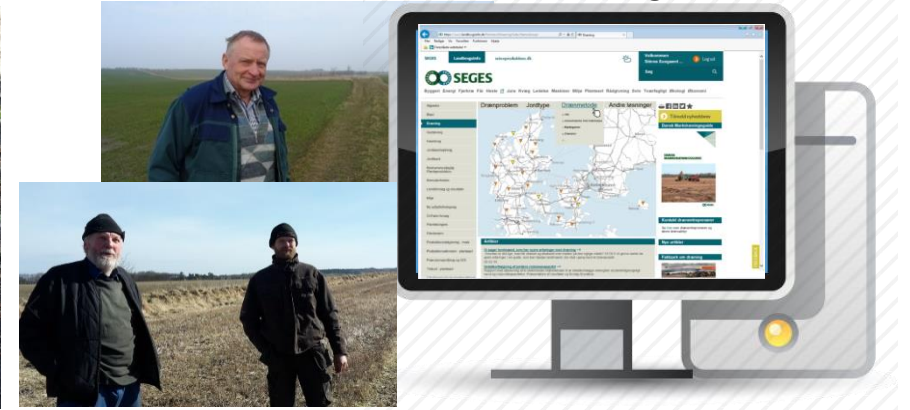
Vores tilgang:

- Konkrete løsningsmuligheder på marken
- Helhedsorienteret vandhåndtering
- Hvordan håndterer vi de stigende mængder vand i et opland i fremtiden?

Drænforsøg

Database med drænerfaringer

Et godt eksempel: Landmanden som vandforvalter

- I samspil er der fundet en løsning til alles bedste
- Landmændene er indtænkt som en central del af løsningen på klimatilpasningsproblematikken

Et godt eksempel: Landmanden som vandforvalter

- Holstebro midtby oversvømmede bl.a. i 1970, 2002, 2007, 2011 og 2015

<https://www.dr.dk/nyheder/regionale/midtvest/landbrug-sjod-skal-oversvoemmes-forhindre-oversvoemmelser-i-byen>

<https://www.dr.dk/nyheder/indland/video-se-de-heftige-oversvoemmelser-i-holstebro>

<https://www.tvmidtvest.dk/artikel/holstebro-klar-med-milliondyr-sikring-mod-oversvoemmelser>

Et godt eksempel: Landmanden som vandforvalter

- Landmænd bidrager til klimatiltag i Holstebro kommune

Et godt eksempel: Holstebro

En del af løsningen: Dæmning med sluse

Nu:

I fremtiden:

<https://www.tvmidtvest.dk/artikel/holstebro-klar-med-milliondyr-sikring-mod-oversvoemmelser>

- Aftale med lodsejere, der har jorder i vandparkeringsområdet.

I skal involvere jer tidligt i processen

- Vi kan finde bedre løsninger ved at spille sammen.
- I har god viden om hvor I har udfordringer, og ofte kan denne lokale viden bringes i spil i lokalområdet
- Og myndighederne vil opleve at planer vil blive gennemført mere succesfuldt med færre klager og mindre utilfredshed til følge
 - ... og ofte win-win løsninger til fælles gavn.

Det er egentlig ret simpelt ...

- **Det skal kunne betale sig!**

- Betaling
- Win-win løsninger hvor landmandens problemer også håndteres

<https://landbrugsavisen.dk/Landbrugsavisen/2014/3/7/Melddi-gsomaaretsgroennelandmand.htm>

Usikkerhederne skal håndteres

- Landmanden bekymrer sig om efterfølgende omkostninger.
- Hvad hvis noget går galt (også efter projektet er etableret)?

Mulig rækkefølge i at finde løsninger på klimaudfordringer

Fortæl hele den bagvedliggende historie

- Samle interessenter og sammenstykke billedet af klimaudviklingen, udfordringerne (hvornår landmænd, byer, biodiversitet osv. har problemer), afvandings- og dræningsforhold, landskab osv.
- Skaber fundamentet for forståelse af problemet hele vejen rundt

Mulig rækkefølge i at finde løsninger på klimaudfordringer

Giv tid, så alle bliver inddraget og hørt

- Sikrer ejerskab og motivation til at bidrage til løsninger

Definér konkrete mål for de udvalgte strækninger

- Sikrer bedre overblik over mulige løsninger hvis målet skal nås.

Mulig rækkefølge på klimaudfordringer

Tænk i en vifte af forskellige løsninger

- Én løsning er oftest ikke nok. Find løsninger, der giver mening for flest mulige interessenter.
- Giv et klart billede af perspektiver (effekt) og konsekvenser.

Udvælg de virkemidler, som ifølge analyse er de mest optimale

- Dette bl.a. ift. økonomi, interessenter, effekt og langsigtede perspektiv.

Opsamling

- Mange landmænd har stigende udfordringer med vand på markerne, hvilket har stor økonomisk betydning.
- Andre, f.eks. byerne har udfordringer med "ekstremhændelser"
- Vandmiljøet er presset
- Udfordringen at finde den fælles løsning.
 - Tidlig inddragelse og løbende dialog er vigtigt – og her er det vigtigt at I som landmænd kommer på banen.
 - Løsningen skal kunne betale sig (dette er individuelt). F.eks. via:
 - Betaling
 - Win-win løsninger

Perspektivering

